

بررسی آرایه‌های بدیع لفظی در مثنوی سحر حلال اهل‌ی شیرازی

سهیل آرزغ^۱، الهیار افراخته^۲

چکیده

اهلی شیرازی، از شاعران وقوع‌گرای قرن نهم و دهم هجری است که در قالب‌های شعری مختلف طبع‌آزمایی کرده و مثنوی «سحر حلال» از آثار مشهور اوست. در این تحقیق مثنوی سحر حلال را به سبب غنی‌بودن از لحاظ آرایه‌های بدیع لفظی و زیبایی‌های کلامی بسیاری که در تک‌تک ابیات آن وجود دارد با روش «کتابخانه‌ای» بررسی و مطالعه کرده و بعد از جمع‌آوری اطلاعات لازم با روش تحلیلی- توصیفی ابیات موجود در این مثنوی را بررسی کرده و حاصل کار را که شامل طبقه‌بندی و توضیحات مربوط به آرایه‌های موجود در ابیات و بسامد آنها در این مقاله گردآوری کرده‌ایم. نتایج حاصل از بررسی ابیات چنین نمایان کرد که آرایه‌هایی نظیر جناس با بیشترین بسامد و پس از آن به ترتیب واج‌آرایی و تکرار در پله‌های پایینی قرار گرفتند. شاعر با مهارت از صنعت‌هایی مانند موازنه و ترصیع به زیبایی بهره برده. همچنین سجع‌های موزون در دیباچه کتاب و جناس‌های متعدد تقریباً در تمامی ابیات، نشان‌دهنده اهتمام شاعر در کاری که انجام می‌داده است، به‌طوری‌که در تمامی ابیات آن رد و پای نه یکی بلکه چند صنعت ادبی با هم به چشم می‌خورد.

واژگان کلیدی: اهل‌ی شیرازی، بدیع، بدیع لفظی، سحر حلال.

^۱. دانشجوی کارشناسی آموزش زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان یاسوج، یاسوج، ایران (نویسنده مسئول)
azaghsoheal@gmail.com

^۲. استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان یاسوج، یاسوج، ایران.

Investigating Verbal Rhetorical Devices in

Ahli Shirazi's Mathnawi, 'Sehr-e Halal

Soheail Azag¹,allahyar Afrakhte²

Abstract

“Ahli Shirazi, a 9th-10th century poet, demonstrated mastery over diverse poetic forms, notably in his Mathnawi, “Sihr-i Halal” (The Lawful Magic). This study examines “Sehr-e Halal” for its rich literary devices and eloquent verses. Through library-based methodology, verses were analyzed descriptively to categorize and quantify these devices. Findings reveal a prevalence of paronomasia (Jinas), followed by alliteration and repetition. The poet skillfully employs balance (Muwazana) and embellishment (Tarsi), enhancing the work's grace. The prose rhyme (Saj') in the preface and pervasive paronomasia underscore the poet's dedication. Virtually every verse showcases a constellation of interwoven literary devices, creating a tapestry of linguistic artistry.”

Keywords: Ahli Shirazi, Creativity, Figures of speech, Sehr-e Halal.

¹.*Bachelor student in Persian Language and Literature Education, Yasuj University of Education, Yasuj, Iran (Corresponding author) Yasuj, Iran.*

azaghsheail@gmail.com

².*Assistant Professor of Persian Language and Literature, Yasuj University of Education, Afrakhte.a@gmail.com*